

Przed drugą wojną światową Łódź – wielokulturowe miasto przemysłowe, stanowiło drugie co do wielkości skupisko Żydów w Polsce. Dzieje tej społeczności, która w znaczący sposób wpłynęła na gospodarczy i społeczny rozwój Łodzi nie zostały jeszcze w pełni przebadane. Projekt badawczy *Prasa żydowska w Łodzi: "(Lodzer/Najer) Folksblat" w latach 1915-1939* ma na celu przybliżenie badaczom z różnych dyscyplin naukowych bogatego źródła, jakie stanowi prasa na przykładzie jidyszowego dziennika „(Lodzer/Najer) Folksblat”. W ramach projektu przeprowadzone zostaną kompleksowe badania nad wybraną gazetą, powstanie też bibliografia tytułów artykułów zawierających treści lokalne. Pozwoli to na upowszechnienie zachowanego materiału, aby zapewnić do niego dostęp badaczom nieznanym jidysz. Dla pełnego opracowania tematu niezbędne jest też przeanalizowanie warunków, w jakich dziennik ten był publikowany oraz przeprowadzenie badań biograficznych dotyczących twórców gazety.

Wspomniana gazeta stanowi odbicie codzienności łódzkich Żydów. Została ona założona w 1915 r. pod tytułem „Lodzer Folksblat” jako jidyszowy organ niemieckiej propagandy. Już wtedy redagowali ją bracia Lazar i Izrael Kahanowie, którzy w 1917 r. zdołali wykupić pismo i kontynuowali wydawanie go w latach 1917-1921 pod zmienioną nazwą „Folksblat”. Kolejne przeobrażenie nastąpiło w 1921 r., a związane było z założeniem spółki „Najer Folksblat”. Od tego czasu do pierwszych dni września 1939 r. dziennik nosił tytuł „Najer Folksblat”. Numer zwykły pisma składał się z 8 stron, piątkowy z 16, a wydania świąteczne osiągały czasem aż 20 stron. Gazeta posiadała bardzo dobry serwis lokalny i rozbudowaną sieć korespondentów. Lżejsze treści umieszczano w dodatkach, np. „Der Kundas. Humor i satyra zestawione przez Ob-Neka” lub wydaniu wieczornym pt. „Finf groszen blat. Mitagojsgabe fun Najer Folksblat”. „Najer Folksblat” miał najsilniejszą pozycję na żydowskim rynku wydawniczym w Łodzi przed II wojną światową, był to jedyny tytuł, który ukazywał się przez cały okres międzywojenny, będący czasem największego rozwoju prasy żydowskiej na ziemiach polskich. Niestety, choć dziennik osiągał stosunkowo duże nakłady, nie wszystkie numery się zachowały.

Numery z pierwszego okresu funkcjonowania gazety noszącej na początku tytuł „Lodzer Folksblat” dostępne są w Institute for Jewish Research YIVO, a Biblioteka Uniwersytetu Warszawskiego dysponuje niepełnym zbiorem numerów „Folksblatu” z lat 1917-1919, ten sam okres aż do 1925 r. reprezentowany jest w YIVO, choć – niestety – z licznymi brakami. Mimo to wizja przeprowadzenia tam badań daje nadzieję na uchwycenie momentów przełomowych w dziejach gazety (np. zmiany nazwy w 1917 i 1921 r.) Od 1926 r. do 1939 r. zbiory „Najer Folksblat” zawierają tylko nieliczne braki i dostępne są w Bibliotece Narodowej, Bibliotece Uniwersytetu Warszawskiego, Bibliotece Żydowskiego Instytutu Historycznego. Numery z lat 1926-1933 z kolekcji Archiwum Państwowego w Łodzi zostały zeskanowane i zamieszczone w Bibliotece Cyfrowej *Regionalia Ziemi Łódzkiej* przy Bibliotece Wojewódzkiej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi. W sumie analizie można poddać kilka tysięcy numerów dziennika „(Lodzer/Najer) Folksblat”, a dla uzyskania pełnego obrazu zarówno warunków funkcjonowania, jak i samej zawartości czasopisma niezbędne jest prowadzenie badań w instytucjach krajowych, zagranicznych oraz on-line.